

MỘT SỐ VẤN ĐỀ LAO ĐỘNG VIỆC LÀM VÀ AN SINH XÃ HỘI ĐẶT RA TỪ VIỆC SẮP XẾP TỔ CHỨC BỘ MÁY CÁC CƠ QUAN HÀNH CHÍNH NHÀ NƯỚC

NGUYỄN HẢI HỮU (*)

Tóm tắt: Việc sắp xếp tổ chức bộ máy các cơ quan hành chính nhà nước theo hướng tinh, gọn, mạnh, hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả là chủ trương đúng đắn và yêu cầu tất yếu khách quan đối với đất nước ta. Bài viết phân tích thực trạng và định hướng về bố trí việc làm sau sắp xếp tinh gọn tổ chức bộ máy các cơ quan hành chính nhà nước, qua đó đề xuất một số giải pháp đảm bảo lao động việc làm và hướng tới chính sách an sinh xã hội bền vững đối với cán bộ, công chức chịu sự tác động của việc sắp xếp này.

Từ khóa: An sinh xã hội; lao động việc làm; sắp xếp tổ chức bộ máy.

Abstract: The restructuring of the organizational apparatus of State Administrative agencies toward streamlining, compactness, strength, and greater efficiency and effectiveness is a sound policy and an objective necessity for our country. This article analyzes the current situation and future directions for job placement following the streamlining of the organizational structure of state administrative agencies. It also proposes several solutions to ensure employment and promote sustainable social security policies for officials and public employees affected by this restructuring.

Keywords: Social security; labor and employment; organizational restructuring.

Ngày nhận bài: 27/3/2025

Ngày biên tập: 02/4/2025

Ngày duyệt đăng: 23/4/2025

1. Sắp xếp tổ chức bộ máy các cơ quan hành chính nhà nước - yêu cầu tất yếu khách quan trong một xã hội phát triển

Theo số liệu của các cơ quan có thẩm quyền, quá trình rà soát chức năng, nhiệm vụ của các cơ quan hành chính nhà nước cho thấy có tới 20% số cơ quan và đơn vị có sự chồng chéo chức năng, nhiệm vụ. Điển hình như ở các lĩnh vực như quản lý tài nguyên và môi trường, thanh tra, kiểm tra, trong các cơ quan hành chính cấp huyện, cấp xã, việc phân định chức năng, nhiệm vụ chưa rõ ràng đã dẫn đến tình trạng nhiều nơi “giẫm chân nhau” trong thực thi công vụ,

gây lãng phí thời gian, công sức, nguồn lực, ảnh hưởng không tốt đến hiệu quả hoạt động của bộ máy. Bên cạnh đó, mô hình tổ chức bộ máy các cơ quan hành chính nhà nước đã hình thành, tồn tại trong khoảng thời gian khá dài, vị trí việc làm của đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức chưa được xác định rõ ràng, cụ thể dẫn đến chồng chéo công việc và biên chế ngày càng tăng, làm cho bộ máy khá cồng kềnh, hoạt động kém hiệu lực, hiệu quả⁽¹⁾.

Việc sắp xếp tổ chức bộ máy các cơ quan hành chính nhà nước theo hướng tinh, gọn, mạnh, hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả không chỉ đòi hỏi phải thay đổi về cơ cấu tổ chức, điều chỉnh chức năng, nhiệm vụ mà còn phải loại bỏ tình trạng chồng chéo về chức năng, nhiệm vụ giữa các cơ quan, cũng như các vị trí việc làm chồng chéo, kém hiệu quả. Đây trước hết là cuộc cách mạng về tư duy, nhận thức quản lý, từ chỗ coi trọng số lượng sang

(*) TS; nguyên Cục trưởng Cục Bảo trợ Xã hội (Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội)

(**) Bài viết trong Kế hoạch tuyên truyền chủ trương của Đảng, Nhà nước về việc sắp xếp đơn vị hành chính các cấp, xây dựng mô hình chính quyền địa phương 02 cấp

tập trung vào chất lượng và hiệu quả công việc. Xác định cụ thể, rõ ràng vị trí việc làm của cán bộ, công chức, viên chức trong từng cơ quan hành chính nhà nước, nhu cầu nhân lực cho các vị trí việc làm, từ đó có thể kiểm soát được công việc và kết quả làm việc của đội ngũ này, loại bỏ những người không đủ năng lực, phẩm chất, làm việc kém hiệu quả, thay vào đó là những người có năng lực, phẩm chất, làm việc có hiệu quả hơn.

Trước bối cảnh công nghệ số đang ngày càng phát triển và được ứng dụng rộng rãi trong mọi mặt của đời sống xã hội thì các cơ quan hành chính nhà nước cũng có khả năng áp dụng các giải pháp công nghệ hiện đại như trí tuệ nhân tạo (AI), dữ liệu lớn (Big Data), Internet vạn vật (IoT), điện toán đám mây... và hệ thống quản lý hành chính điện tử, từ đó tự động hóa nhiều khâu trong quy trình làm việc, giúp tiết kiệm thời gian, chi phí và nhân lực. Đây là cơ hội và cũng là điều kiện thuận lợi cho việc cải tiến quy trình làm việc và ứng dụng công nghệ thông tin, công nghệ số trong hoạt động quản lý của các cơ quan hành chính nhà nước và nâng cao hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả hoạt động.

2. Sắp xếp tổ chức bộ máy các cơ quan hành chính nhà nước là chủ trương đúng đắn của Đảng, Nhà nước ta và phù hợp ý chí, nguyện vọng của Nhân dân

Sắp xếp tổ chức bộ máy các cơ quan hành chính nhà nước là chủ trương đúng đắn của Đảng, Nhà nước ta và cũng là yêu cầu tất yếu đối với một xã hội phát triển ở trình độ cao. Bộ máy quản lý nhà nước trong một xã hội phát triển ở trình độ cao đòi hỏi phải tinh, gọn, mạnh, hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả trên cơ sở phân cấp, phân quyền, phân định rõ chức năng, nhiệm vụ của từng cơ quan và các bộ phận trực thuộc, nhiệm vụ và vị trí việc làm cụ thể của từng cán bộ, công chức, viên chức. Các hoạt động quản lý phải theo một quy trình được nghiên cứu một cách khoa học và phù hợp với tình hình thực tiễn. Từng cán bộ, công chức, viên chức trên cơ sở vị trí việc làm của mình phải xác định được các công việc, kết quả hoạt động cung cấp dịch vụ hành chính công thực hiện trong từng tháng, từng quý và hàng năm.

Việc sắp xếp tổ chức bộ máy các cơ quan hành chính nhà nước cần phải tạo được sự đồng thuận xã hội và là mong muốn của đại đa số người dân. Mặc dù vẫn còn một bộ phận người dân bị ảnh hưởng tới việc làm, lợi ích, đặc biệt là các cá nhân liên quan trực tiếp hay gián tiếp đến việc sắp xếp tổ chức bộ máy, tuy nhiên trong số đó rất nhiều người sẵn sàng chuyển đổi vị trí việc làm, nghỉ hưu trước tuổi theo quy định của pháp luật. Điều này cho thấy chủ trương của Đảng và Nhà nước ta được sự đồng thuận xã hội rất cao, phù hợp với ý chí, nguyện vọng của Nhân dân.

3. Tác động ban đầu của việc sắp xếp tổ chức bộ máy các cơ quan hành chính nhà nước và giải pháp chính sách

Đánh giá tác động toàn diện của việc sắp xếp tổ chức bộ máy các cơ quan hành chính nhà nước, tinh gọn bộ máy cần phải có thời gian, phương pháp đánh giá khoa học. Tuy vậy, có thể đánh giá tác động dự kiến trên một số phương diện đã bộc lộ, ảnh hưởng mà chúng ta có thể nhận thấy được. Việc sắp xếp tổ chức bộ máy các cơ quan hành chính nhà nước, tinh gọn bộ máy là một cuộc cách mạng về công tác tổ chức và cán bộ, không những tác động rất lớn đến nhận thức, tư duy đổi mới sáng tạo, việc làm, thu nhập của đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức mà còn tác động đến nhận thức và tư duy của toàn xã hội, cách thức phối hợp tổ chức hoạt động kinh doanh của những người buôn bán, kinh doanh nhỏ.

Tổng hợp từ các phương tiện thông tin đại chúng cho thấy, đa phần những người bị ảnh hưởng trực tiếp về lợi ích của việc sắp xếp tổ chức, tinh gọn bộ máy có thái độ ủng hộ, nhưng cũng có những người tỏ ra phân vân, hoài nghi về tính bền vững của cuộc cách mạng này, cũng có cá nhân tỏ ra lo lắng, chưa yên tâm về vị trí việc làm của mình; một số người tự nguyện rời khỏi bộ máy, song vẫn không tránh khỏi sự hẫng hụt về tâm lý... Xét về tâm lý, tình cảm thì những biểu hiện đó là rất bình thường của mỗi con người, tuy nhiên về mặt quản lý thì Chính phủ cần có chính sách bảo đảm việc làm, thu nhập và an sinh xã hội cho những người tự nguyện nghỉ việc, cũng như tuyên truyền, giáo dục, vận động xã hội, ổn định lòng dân. Đào tạo, đào tạo lại

sẽ góp phần nâng cao năng lực cho đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức để họ thích ứng với môi trường, điều kiện làm việc mới, đặc biệt là việc ứng dụng công nghệ thông tin, công nghệ số trong hoạt động hàng ngày.

Theo báo cáo của Bộ Nội vụ, đến nay đã giảm được 5 bộ và 3 cơ quan thuộc Chính phủ, hiện còn 17 bộ và cơ quan ngang bộ. Tổ chức bên trong của các bộ và cơ quan ngang bộ đã được điều chỉnh, tinh gọn đáng kể, cụ thể đã giảm được 13/13 tổng cục và tương đương, đạt tỷ lệ 100%; giảm 519 cục và tổ chức tương đương (giảm 77,6%), giảm 219 vụ và tương đương (giảm 54,9%), giảm 3.303 chi cục và tương đương (giảm 91,7%). Tính đến giữa tháng 3/2025, cả nước đã giảm được 22.323 biên chế, tương đương 20% tổng thể biên chế⁽²⁾. Các số liệu thống kê này cho thấy đây là thực sự là cuộc cách mạng về sắp xếp tổ chức bộ máy và bước đầu đã đạt được kết quả rất quan trọng. Kết quả này cũng là sự nhắc nhở cán bộ, công chức, viên chức cần phải thường xuyên học tập, nâng cao năng lực để đáp ứng yêu cầu của vị trí việc làm trong bộ máy hành chính nhà nước.

Việc sắp xếp tổ chức bộ máy các cơ quan hành chính nhà nước cũng khiến cho đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức có tâm lý lo lắng, có thể ảnh hưởng đến chất lượng, hiệu quả công việc trong giai đoạn đầu của các cơ quan được sắp xếp lại, hợp nhất, sáp nhập. Vì vậy, bảo đảm ổn định trong việc cung cấp dịch vụ hành chính công tới mọi người dân theo quy trình đơn giản, khoa học, phù hợp với tình hình thực tế, đáp ứng yêu cầu xây dựng bộ máy tinh, gọn, mạnh, hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả là điều mong đợi chính đáng của Nhân dân. Các cơ quan nhà nước cần công khai, minh bạch quy trình, thủ tục, thời gian giải quyết từng loại công việc trong quá trình cung cấp dịch vụ hành chính công, đặc biệt là khi ứng dụng công nghệ thông tin, công nghệ số trong việc cung cấp dịch vụ hành chính công, giảm thiểu chi phí đi lại, chờ đợi khi tiếp cận dịch vụ hành chính công của người dân và doanh nghiệp, tổ chức.

CHÍNH SÁCH BẢO HIỂM XÃ HỘI, BẢO HIỂM Y TẾ

Chính sách bảo hiểm xã hội (ảnh minh họa)

Về tiết kiệm chi ngân sách trả lương cho đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức và chi phí hành chính cho các cơ quan sau sắp xếp lại, hợp nhất, sáp nhập: ước tính nguồn kinh phí tiết kiệm được sau khi sắp xếp lại các cơ quan hành chính nhà nước theo hướng tinh, gọn, mạnh, hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả vào khoảng 5-6 nghìn tỷ đồng mỗi năm. Nguồn kinh phí này có thể bù đắp được một phần chi phí thực hiện chính sách tinh giản biên chế và chính sách miễn học phí cho học sinh các trường công lập từ mầm non đến trung học phổ thông.

4. Vấn đề lao động việc làm sau khi sắp xếp tổ chức bộ máy các cơ quan hành chính nhà nước

Đi đâu, về đâu, làm gì để tiếp tục ổn định cuộc sống là câu hỏi quan trọng đối với những người rời khỏi các cơ quan nhà nước được tổ chức, sắp xếp lại. Cùng với việc sắp xếp tổ chức bộ máy các cơ quan hành chính nhà nước ở Trung ương, Đảng và Nhà nước ta đang triển khai quyết liệt việc sáp nhập đơn vị hành chính cấp tỉnh, không tổ chức đơn vị hành chính cấp huyện, sáp nhập đơn vị hành chính cấp xã và thực hiện mô hình chính quyền địa phương 02 cấp⁽³⁾. Điều này đòi hỏi Nhà nước cần có chính sách lao động việc làm đối với những người thuộc diện dôi dư, còn khả năng lao động, có nhu cầu làm việc

và các giải pháp về hỗ trợ học nghề, tạo việc làm, khởi nghiệp có vai trò đặc biệt quan trọng trong giai đoạn hiện nay và những năm tiếp theo sau khi hoàn thành việc sắp xếp.

Kinh nghiệm của Nhật Bản, Hàn Quốc, Trung Quốc cho thấy rất nhiều người ở độ tuổi 55-70 vẫn tham gia hoạt động kinh tế, tự tạo việc làm, khởi nghiệp thành công và còn đóng vai trò tạo việc làm mới cho xã hội. Việt Nam cũng cần tận dụng nguồn nhân lực sau sắp xếp ở độ tuổi này vì họ có trình độ, có kinh nghiệm, có nguồn vốn. Điều quan trọng là khơi dậy trong họ ý thức tiếp tục làm việc trong môi trường mới và tạo điều kiện để họ thực hiện những ý tưởng đó một cách phù hợp.

5. Chính sách bảo đảm an sinh xã hội đối với cán bộ, công chức, viên chức và người lao động trong thực hiện sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị

Cuộc cách mạng về sắp xếp tổ chức bộ máy hệ thống chính trị là điều chưa từng có trong lịch sử, không chỉ thể hiện quyết tâm chính trị, sự nhất trí cao trong toàn hệ thống chính trị và sự đồng thuận xã hội, mà còn được dư luận trong nước và quốc tế ghi nhận, đánh giá cao. Chính phủ cũng đã đặc biệt quan tâm đến bảo đảm an sinh xã hội đối với cán bộ, công chức, viên chức và người lao động trong thực hiện sắp xếp tổ chức bộ máy bằng chính sách an sinh xã hội thỏa đáng để họ không bị thiệt thòi, hẫng hụt về thu nhập, ổn định cuộc sống. Ngày 31/12/2024 Chính phủ đã ban hành Nghị định số 178/2024/NĐ-CP về chính sách, chế độ đối với cán bộ, công chức, viên chức, người lao động và lực lượng vũ trang trong thực hiện sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị, tiếp đó là Nghị định số 67/2025/NĐ-CP ngày 15/3/2025 sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định số 178/2024/NĐ-CP. Một số địa phương cũng có chính sách hỗ trợ bổ sung cho những người này để tạo những điều kiện tốt nhất có thể, giúp họ tự tin bước vào tìm kiếm việc làm trong môi trường mới.

Chính sách hiện hành về cơ bản đã bảo đảm an sinh cho những người nghỉ hưu trước tuổi khi họ rời khỏi bộ máy của hệ thống chính trị, nhưng làm thế nào để giúp họ quản lý và sử dụng có hiệu quả khoản tiền hỗ trợ nghỉ hưu

trước tuổi là vấn đề đặt ra tiếp theo. Một xã hội phát triển, nhu cầu cuộc sống ngày càng cao thì con người không chỉ dựa vào khoản tiền bảo đảm an sinh xã hội của nhà nước, mà phải đảm bảo cuộc sống thông qua việc làm phù hợp, đó mới là cách tồn tại bền vững dựa trên sức lực và trí tuệ của chính họ. Do đó, cần tuyên truyền về ý thức tự bảo đảm an sinh xã hội cho mọi người dân và tạo điều kiện để họ thực hiện ý tưởng tự bảo đảm an sinh xã hội, đây là giải pháp quan trọng và lâu dài⁽⁴⁾.

Việt Nam là nền kinh tế lớn thứ 32 thế giới, thu nhập bình quân đầu người đạt 4.700 USD vào năm 2024⁽⁵⁾ và với đà tăng trưởng kinh tế khoảng trên 7%/năm, trong khoảng 10 năm tới thu nhập bình quân đầu người sẽ tăng lên khoảng 9.000-10.000 USD. Như vậy, có thể dẫn đến chênh lệch lớn về thu nhập giữa những người tiếp tục làm việc trong các cơ quan nhà nước, doanh nghiệp với những người nghỉ hưu trước tuổi, nghỉ việc và không tìm được việc làm phù hợp, do đó cần tiếp tục nghiên cứu để có giải pháp chính sách phù hợp, hiệu quả./

Ghi chú:

(1) Ban Chấp hành Trung ương, *Nghị quyết số 18-NQ/TW ngày 25/10/2017 một số vấn đề về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả.*

(2) Bộ Nội vụ, *Báo cáo số 102/BC-BNV ngày 22/4/2022 về việc phương án sắp xếp tổ chức bộ máy bên trong của các bộ, ngành, bảo đảm tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả.*

(3) Bộ Nội vụ, *Báo cáo số 8677/BC-BNV ngày 31/12/2024 về tình hình và kết quả thực hiện sắp xếp đơn vị hành chính cấp huyện, cấp xã giai đoạn 2023-2025.*

(4) Ban Chấp hành Trung ương, *Nghị quyết số 42-NQ/TW ngày 24/11/2023 về tiếp tục đổi mới, nâng cao chất lượng chính sách xã hội đáp ứng yêu cầu sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn mới.*

(5) Chính phủ, *Nghị quyết số 09/NQ-CP ngày 10/01/2025 về Hội nghị Chính phủ với địa phương và Phiên họp Chính phủ thường kỳ tháng 12/2024.*